

REFERENCES

1. Tsolyk, N.M. (2018). Ukrainski pereklady «Na vysokii polonyni» Stanislava Vintsenza. "Ukraina ta Polshcha: mynule, sohodennia, perspektyvy" T.8. Instytut Polshchi Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky, Heneralne konsulstvo RP u Lutsku. Lutsk, [Ukrainian translations "On a High Polonynya" by Stanislav Vincenz]. P.130-132
2. Apresjan, Ju.D. (2000). Semantyka leksykalna. Synonimiczne ŋrodki jkzyka, ti. Z. Koziowska i A. Markowski, Wrociaw: Ossolineum. [in Polish].
3. Bednarczyk, A. (1999). Wybory translatorskie. Modyfikacje tekstu literackiego w przekiadzie i kontekst asocjacyjny, Jydu: Wydawnictwo Uniwersytetu Jydzkiego. [in Polish].
4. Gajda, S. [1982]. Podstawy badac stylistycznych nad jkzykiem naukowym. Warszawa: Państwowe Wydawn. Naukowe. [in Polish].
5. Kielar, B.Z. (1988). Tiumaczenie i koncepcje translatoryczne, Wrociaw: Ossolineum. [in Polish].
6. Nowicki, W. (1986). Podstawy terminologii. Wrociaw: Zaklad Narodowy im. Ossolińskich. [in Polish].
7. Sosnowska, K. (1983). Opracowywanie tiumaczec, Warszawa: wyd. Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej [w serii] Materiaiy Szkoleniowe INTE, nr 31. [in Polish].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Юлія Васейко – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янської філології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: польська мова та література.

Наталія Цьолик – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов і перекладу Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: польська мова та література.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Yuliya Vase'ko – Candidate of Philological Sciences, Dotzent, Assistant Professor of the Slavonic Philology Department of Lesya Ukrainka Eastern European National University.

Scientific interests: the Polish language and literature.

Nataliya Ts'olik – Candidate of Philological Sciences, Dotzent, Assistant Professor of the Foreign Language and Translation Department of Lesya Ukrainka Eastern European National University.

Scientific interests: the Polish language and literature.

УДК 811'25

СТРАТЕГІЯ БЛЕФУВАННЯ В СУДОВОМУ ДИСКУРСІ В АСПЕКТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

Ірина ЛИСИЧКІНА (Харків, Україна)

e-mail: ilynychkina@gmail.com

Ольга ЛИСИЧКІНА (Харків, Україна)

e-mail: olynychkina@gmail.com

Ольга ЗІБЕРТ-ГУД (Харків, Україна)

e-mail: zibertolha@gmail.com

ЛИСИЧКІНА Ірина, ЛИСИЧКІНА Ольга, ЗІБЕРТ-ГУД Ольга. СТРАТЕГІЯ БЛЕФУВАННЯ В СУДОВОМУ ДИСКУРСІ В АСПЕКТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

Стаття присвячена дослідженню стратегії блефування в судовому дискурсі в аспекті англо-українського перекладу. У роботі з'ясовані особливості судового дискурсу та окреслено специфіку вербалізації стратегії блефування. Встановлено особливості відтворення стратегії блефування в англо-українському перекладі на матеріалі телевізійного серіалу «Булл».

Ключові слова: судовий дискурс; комунікативна стратегія; комунікативна тактика; стратегія блефування; переклад.

LYSYCHKINA Iryna, LYSYCHKINA Olha, ZIBERT-HUD Olha. THE STRATEGY OF BLUFFING IN COURT DISCOURSE IN TERMS OF ENGLISH-UKRAINIAN TRANSLATION

This article highlights the features of the strategy of bluffing in court discourse in terms of English-Ukrainian translation. The research outlines the features of court discourse, identifies the features of the strategy of bluffing, defines the peculiarities of rendering the strategy of bluffing in English-Ukrainian translation of court discourse on the material of TV show "Bull". The relevance of this research is determined by the general orientation of modern linguistic and translational studies on defining the features of communicative strategies in different discourses and their reproduction in linguo-cognitive and communicative-pragmatic aspects. The bluffing strategy is often implemented by the side of defence over the witness of the prosecution. An attorney attempts to take a predominant position over a witness (the recipient), letting the latter know that he/she is ready to catch him or her on false testimony. Defence may slightly put pressure on a witness, exposing him or her to emotions. Communicative situations of the bluffing strategy implementation are characterised by alert, sometimes hostile manner of communication, emotions of irritation, frustration of the recipient. However, these are not the indicators of unsuccessful completion of the provocation, since the recipient can not omit responding to a false information. It is established that the the main functions of the strategy of bluffing are: to demonstrate the interests of the client, to protect, to assail the witness, to refute evidence of the witness. The research data allow to figure out basic communicative tactics within the strategy of bluffing: fraud tactic, tactic of repeating questions, tactic of clarification, tactic of disagreement, tactic of establishing inappropriate behavior, tactic of using fictitious information, expressed in the sentences with cause-and-effect connection. In translation, it is important to preserve the original communicative strategy of bluffing and tactics used by the court participants. For this purpose, a number of techniques are used: thorough understanding of the source phrases, the overall content and situation, the meaning

of each element, understanding at all levels of the text: from the level of words to the level of the whole text. Further research in this direction will allow to clarify the mechanism of rendering the communicative strategy by means of the target language.

Key words: court discourse; communicative strategy; communicative tactic; strategy of bluffing; translation.

Дослідження комунікативних стратегій і тактик є одним з актуальних напрямів сучасної лінгвістики (Верещагін Е.М., Гойхман О.Я., Іссерс О.С., Макаров М.Л., Надеина Т.М., Янко Т.Е.), оскільки дозволяє краще зрозуміти механізми побудови ефективних дискурсів, а отже вирішити питання ефективності комунікації в цілому.

Актуальність визначення дискурсних особливостей окремих комунікативних стратегій в аспекті перекладу зумовлена загальною комунікативною спрямованістю сучасних перекладознавчих студій, необхідністю з'ясування специфіки реалізації стратегій і тактик в дискурсі в умовах міжкультурного спілкування для подальшого розвитку комунікативної лінгвістики та перекладознавства, а також для укладання практичних рекомендацій перекладачам.

Метою цієї розвідки є визначення особливостей відтворення стратегії блефування в судовому дискурсі в англо-українському перекладі. Зауважимо, що як необхідний елемент гри в покер, блефування передбачає вводити суперника в оману, намагаючись перебільшити свої сили й можливості. Особливого значення блефування набуває в інституційних дискурсах, зокрема судовому.

Досягнення поставленої мети зумовлює розв'язання таких завдань дослідження: з'ясувати особливості судового дискурсу, окреслити специфіку вербалізації стратегії блефування, встановити особливості відтворення в англо-українському перекладі стратегії блефування на матеріалі телевізійного серіалу «Булл».

Матеріалом дослідження слугував телевізійний серіал «Булл».

Виклад основного матеріалу дослідження. Судовий дискурс визначається як вербальне вираження процесу комунікації в ході судового процесу та розглядається в соціально-історичному, національно-культурному, конкретному ситуативному контексті з урахуванням характеристик і намірів комунікантів [1, с. 65]. Судовий дискурс вирізняється усною формою реалізації, специфічною і жорстко фіксованою соціально-рольовою конфігурацією, яка виступає фактором статусно-рольової позиції учасників комунікації, впливає на вибір мовних одиниць та мовленнєвої поведінки. Присяжні виступають пасивними комунікантами в суді, роль професійного судді обмежена, і на долю адвокатів сторін випадає більша частина усної комунікації. Саме адвокати мають викладати відповідну версію справи, відстоювати точку зору своєї сторони у процесі, вести допит [4, с. 15]. Захищаючи інтереси своєї сторони в суді, адвокати та прокурори вдаються до комунікативних стратегій і тактик, які є незмінними помічниками протягом усього процесу.

У широкому сенсі під «комунікативною стратегією» розуміємо мовні дії, що направлені на досягнення комунікативної цілі та реалізується в комунікативних тактиках [3, с. 124]. Зауважимо, що існує багато класифікацій комунікативних стратегій і тактик, в основу яких покладено різні принципи та підходи до їх вивчення. Важливо враховувати, що виокремлення комунікативної стратегії має відбуватися з урахуванням рівнів поверхневих і когнітивних структур і прагматичних особливостей кожного окремого дискурсу. Причому ізольовано взяті маркери не можуть виступати достатнім підґрунтям для визначення комунікативних стратегій і тактик [3, с. 137].

У судовому дискурсі функція захисту підсудного є основною для адвоката. У своїй лінії захисту він застосовує прийом лексичного повтору, який сприяє акцентуації ключової інформації та базових концептів для посилення комунікативних стратегій та надання більшої експресивності дискурсу [2, с. 75]. Часто базові концепти спираються на загальнолюдські цінності, а отже їх реінтеграція у межах судового дискурсу є доречною. Повтори характерні не лише для лексичних одиниць, а й для синтаксичних конструкцій. Так, риторичні запитання повторюються задля посилення стратегій, зокрема стратегії блефування.

Стратегія блефування, яка пов'язана з шахрайством, введенням в оману, залякуванням з метою досягнення власних інтересів, у судовому дискурсі реалізується за допомогою низки тактик, що зумовлено потребою адресанта однозначно задекларувати свою комунікативну мету – шляхом погрози змінити наміри адресата виконати якісь дії, переконати адресата, змусити його вагатися.

Організувати елементи стратегії блефування у зв'язне висловлювання й підсилити настанову адресанта допомагають засоби синтаксичного рівня: синтаксичні зв'язки, складені номени, протиставлення та повтори. Наприклад: “*Preston, let me explain something to you. Yes, you have money on your side, and a small gaggle of attorneys, but your gaggle all specialize in one thing. Keeping your clients out of court. And court is where I live every single day. I have more experience in court than all of Bartlett & Dunn put together. Your client's sense of remorse? You don't want to be publicly humiliated in a court of law? Tell me when to stop. I got a million of 'em.*” (Season 3, Episode 3).

У наведеному фрагменті блефування реалізується серед іншого тактикою перебільшення (*And court is where I live every single day* та *I have more experience in court than all of Bartlett & Dunn put together*) та залякування, як експліцитного (*Tell me when to stop. I got a million of 'em.*), так й імпліцитного (*I have more experience in court than all of Bartlett & Dunn put together*). На риторичному рівні аргументом – елементом блефування, покликаним вплинути на адресата, виступає опис негативних наслідків у формі риторичного запитання (“*You don't want to be publicly humiliated in a court of law?*”), а також апеляція до прецедентних феноменів (фактів особистого досвіду), яка поєднується в наведеному прикладі з недомовленістю (“*I got a million of 'em.*”).

В основі стратегії блефування лежить реальна чи ірреальна небезпечна ситуація, у якій адресантові необхідно сформувати в адресата потрібні переконання й спонукати його до певних дій, причому останній часто муситиме знехтувати інстинктом самозбереження. Із цією метою в судовому дискурсі використовують низку тактик та прийомів: провокування на рішучі дії (“*Confession of guilt reduces the sentence. Your destiny depends on you*”); застереження проти надмірної боязні можливих небезпек (“*The defense believes this witness, with the help of his friend, has falsified his medical record in order to profit from this lawsuit. And to prove it, we would happily pay for an independent exam from a mutually agreed upon physician. Mr. McCannon would you be open to such an exam?*”) (Season 3, Episode 3).

На зазначеному вище прийомі базується й тактика надавання об'єктові впливу бажаних рис, його ідеалізованого моделювання в ідеологізованій мовній картині світу, відображеній у пресі (“*So Dr. Robeson gave more time for the bleeding to stop than you did. And Dionysus? It seems to me that Dr. Robeson is more of an expert than you are.*”) (Season 1, Episode 4). Тактика применшування небезпеки вербалізується переважно через невідповідне мовне оформлення інформації й апеляцію до его людини, що реалізує низка комунікативних прийомів, наприклад: “*So, it seems to be unnecessary to mangle woman's body...*” (Season 1, Episode 4).

Вибір способу відтворення стратегії блефування в перекладі є важливим завданням перекладача, оскільки блефування є цілеспрямованим і значущим для контексту. У межах цього дослідження виокремлено було виокремлено низку трансформацій, за допомогою яких стратегія блефування зберігається в англо-українському перекладі.

Синтаксичне уподібнення, у цілому, відповідає особливостям судового дискурсу:

Now, would you mind telling the court why you said that? Dragged like trash? – Чи не могли б ви пояснити суду, чому сказали “відтягнув немов сміття”? (Season 1, Episode 6).

Ретельний добір лексичних відповідників дозволяє точно відтворити стратегію блефування. Наприклад, у перекладі *So that gives you permission to mangle a young woman's body? – І це дає вам право шматувати тіло молодої жінки?* вдалий відповідник *to mangle* – *шматувати* зберігає емоційно-навантажену метафоричну паралель між тілом пацієнтки та тушею м'яса.

Семантична модуляція допомагає зберегти акценти на ключових інформативних квантах з урахуванням «тема-рематичних» розбіжностей в англійській та українській мовах. Наприклад: *Why would Andrew Withrow approve a flawed design for the skybridge? I mean, if there was a chance that a disaster could happen, even a small chance why risk it? Because Andrew Withrow decided that it would be more cost-effective to lose those lives than to fix his faulty skybridge.* (Season 1, Episode 9). – *Навіщо Відроу затверджувати проект переходу з недоліками. Якщо є можливість катастрофи, навіть незначна, навіщо ризикувати? Тому що Ендрю Відроу вирішив, що дешевше втратити життя, аніж просто відремонтувати перехід.*

У наведеному прикладі блефування є частиною завершальної промови, у якій адвокат наводить заключні аргументи та розвінчує авторитет позивача, вдаючись при цьому до найбільш провокаційних формулювань, які сприяють дискредитації або створенню негативного іміджу позивача. Стратегія блефування може сприяти дискредитації, для того щоб спростувати свідчення свідка або підірвати авторитет чи довіру до нього. Адвокат вільно оперує фактами, навмисно їх перекичує, ставить запитання свідку, щоб виявити правдивість його слів. У разі брехні адвокат має можливість спростувати свідчення шляхом спонукання присяжних піддавати сумніву слова свідка. Адвокат навмисно демонструє недовіру до свідка, може навіть апелювати до слабкостей людини задля досягнення своєї мети. У цьому випадку стратегія блефування є одним із прийомів недоброчесної конкуренції.

Таким чином, у перекладі важливо зберегти функцію стратегії блефування – змусити присяжних вагатися. Наприклад: *Once. But before that, 59 times Richard told you he did not kill Layla Everton. Does that sound about right? – Лише один раз! Але перед цим він 59 разів сказав Вам, що не вбивав Лейлу Евертон. Чи схоже це на правду?* (Season 1, Episode 6). Адвокат у наведеному прикладі спростовує вимушене зізнання свого підсудного та наголошує на його виснаженому стані. При перекладі тактики незгоди використовується додавання слова, чим посилюється емоційне забарвлення та підкреслюється тактика незгоди.

Стратегія блефування реалізується за допомогою тактик домінування та нападу, що на мовному рівні реалізується використанням запитальних речень (серед яких домінують риторичні запитання), збереження яких в перекладі є обов'язковим:

Do you have an agenda, Mr. Dormit? After the accident, did you call your friend and golf buddy, the district attorney, and personally request that John be charged? – Чи вигідно це вам, пане Дорміт? Чи не дзвонили ви своєму товаришеві і партнерові з гольфу – окружному прокуророві та особисто просили висунути справу проти Джона? (Season 1, Episode 9).

Тактика нападу у межах стратегії блефування посилюється тактикою натяку. Наприклад: *Mr. Dormit, do you have something to personally gain from John's conviction, perhaps having something to do with the road improvement bill for Nassau County that you sponsored? Isn't it true that your brother owns a concrete factory? I'm not saying there were kickbacks. – Пане Дорміт, у вас є особиста вигода від осуждення Джона, можливо це якось пов'язано із законопроектом щодо доріг для округу Насса? Чи це правда, що ваш брат володіє бетонним заводом? Я не кажу, що там були відкати* (Season 1, Episode 9). У наведеному фрагменті запитальні речення, що реалізують тактику нападу, посилено твердженням *I'm not saying there were kickbacks. – Я не кажу, що там були відкати*, яке є натяком для переведення уваги присяжних. У перекладі структуру і семантику речення збережено.

Згідно проведеного дослідження стратегія блефування найчастіше реалізується за допомогою тактик незгоди, заперечення, апеляції до загальнолюдських цінностей, домінування, дискредитації тощо. Адвокат завжди готовий викрити хибність доказів обвинувачення, надає нові докази або вдається до критики свідка та його дій, для чого використовує стратегію блефування.

Висновки та перспективи дослідження. Таким чином, стратегія блефування є невід'ємною частиною судового дискурсу. Сторона захисту обирає тактики для реалізації стратегії блефування в залежності від того, яку функцію вони вважають основною – переконати присяжних або змусити їх вагатися. Важливим для відтворення стратегії блефування в перекладі є передача тактик та збереження їх функцій.

Подальші розвідки в обраному напрямку дозволять окреслити комунікативний інструментарій судового дискурсу та сприятимуть кращому розумінню міжкультурних особливостей комунікативних стратегій.

БІБЛЮГРАФІЯ

1. Дубровская Т.В. Судебный дискурс: речевое поведение судьи (на материале русского и английского языков) / Т.В. Дубровская. – М.: «Академия МНЭПУ», 2010. – 351 с.
2. Зайцева М. А. Судебный дискурс: речевые стратегии и тактики, языковые средства выражения конфликта / М. А. Зайцева // Первый независимый научный вестник. – 2016. – № 6 – С. 74–78.

3. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. Изд. 5-е., М.: Издательство ЛКИ, 2008, 288 с.

4. Скуратовська Т.А. Аргументація в американському судовому дискурсі (на матеріалі справ за участю суду присяжних): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук: спец.10.02.04 «Германські мови» / Т.А. Скуратовська. – Київ, 2002. – 28 с.

REFERENCES

1. Dubrovskaia, T.V. (2010). Sudebnyi diskurs: rechevoie povedeniie sudi. [Court Discourse: Linguistic Behaviour of Judge]. Moscow: Academia MNEPU.

2. Zaitseva, M.A. (2016). Sudebnyi diskurs: rechevyie strategii i taktiki, yazykovyie sredstva vyrazheniia konflikta // Pervyi nezavisimyi nauchnyi vestnik. [Court Discourse: Speech Strategies and Tactics, Language Means of Conflict Expression // First Independent Scientific Journal]. Kyiv.

3. Issers, O.S. (2008). Kommunikativnyie strategii i taktiki russkoi rechi. [Communicative strategies and tactics of Russian speech]. Moscow: publishing house LKI.

4. Skuratovska, T.A. (2002). Argumentastia v amerikanskomu sudovomu diskursi (na materiali sprav za uchastiu sudu pryciazhnykh). [Argumentation in American Judicial Discourse (on the Materials of Jury Cases)]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Ірина Лисичкіна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри філології, перекладу та мовної комунікації Національної академії Національної гвардії України.

Наукові інтереси: комунікативна лінгвістика.

Ольга Лисичкіна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри фонетики та граматики Національної академії Національної гвардії України.

Наукові інтереси: фонологія, переклад.

Ольга Зібєрг-Гуд – слухач магістратури Національної академії Національної гвардії України.

Наукові інтереси: переклад.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Iryna Lysychkina – Ph.D., Associate Professor, Chair of the Department of Philology, Translation and Lingual Communication, National Academy of the National Guard of Ukraine (Kharkiv).

Scientific interests: communicative linguistics.

Olha Lysychkina – Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Phonetics and Grammar, National Academy of the National Guard of Ukraine (Kharkiv).

Scientific interests: phonology, translation.

Olha Zibert-Hud – Master's Degree student, National Academy of the National Guard of Ukraine (Kharkiv).

Scientific interests: translation.

УДК 81⁷ 255.4 (=112.2)

ДІАЛЕКТИЗМИ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

Оксана МАТВІЙШИН (Дрогобич, Україна)

e-mail:oxana-tu@ukr.net

МАТВІЙШИН Оксана. ДІАЛЕКТИЗМИ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

У статті розглядаються особливості відтворення діалектизмів В. Стефаніка у перекладах німецькою мовою О. Роздольського і В. Горошовського. Проведено дефініцію діалектних одиниць на фонетичні, лексичні та морфологічні. На основі зіставного аналізу першотворів і перекладів продемонстровано, що німецькомовні тексти не відтворюють покутського говору українського новеліста, натомість підкреслено схильність перекладачів до використання загальнолітературної мови.

Ключові слова: діалектизми, оригінал, художній переклад, образність, адекватність, стратегія перекладу, загальнолітературні слова, примітки.

MATVIYISHYN Oksana. DIALECTS OF VASYL STEFANYK THROUGH THE PRISM OF TRANSLATION IN GERMAN

The article deals with the problems of conveying dialectal language of Vasyl Stefanyk in translation from Ukrainian into German by V. Horoshovskiy and O. Rozdolskiy. The axiom of the practice of translation is the thesis that the translation of dialects with the help of dialects of the target language is "impossible". But the communicative effect of the original can also be achieved if dialectal features are lost. The main purpose of the translator is the reproduction of the artistic and aesthetic value of the original text. The phonetic, morphological and lexical elements of the Pokutty dialect are defined as a typical feature of Stefanik style. It has been shown on the basis of the comparative analysis of the original texts and their translations that the German texts don't reproduce the dialect of the Ukrainian novelist. V. Horoshovskiy and O. Rozdolskiy used means of literary lexical units that provides complete understanding of their translations. Such decision of translators should be considered praiseworthy, since dialecticisms of the Pokutty dialect may not have the same designation in the dialects of the German language, moreover, the saturation of the translated text with an unknown or little-known vocabulary would be considerably burdensome to a foreign reader. The expressiveness of the original has been reduced in some cases. V. Horoshovskiy used transcribed dialects with their explanation. The main conclusion is that the translation of dialectal speech will always be a loss.

Key words: dialects, original, literary translation, imagery, adequacy, translation strategy, general literal words, notes.

Постановка наукової проблеми та її значення. Домінантою творчості В. Стефаніка виступає діалектна текстова фактура – діалектизми на фонетичному, морфологічному та лексичному рівнях, які відтворюють колорит місця й часу, надають творам відповідної